

BOŽIĆNI DAR: POSTER S EURIMA

Express

★ 18 KUNA ★

★ 23. PROSINCA 2022. ★ BROJ 647 ★ GODINA 12 ★

**BOŽIĆNI
DVOBROJ**

ISPOVIJED 'CRVENOG' NAD BISKUPA

Veliki intervju Dalibora Milasa s riječkim nadbiskupom Matom Uzinićem

Razgovor s nadbiskupom kojeg se radikalni katolici boje više od crnog vraga

Riječki nadbiskup Mate Uzinić dao je opsežni intervju Expressovu kolumnistu i teologu Daliboru Milasu. Uzinić je, iz diskursa hrvatske crkvene elite, progresivni i otvoreni nadbiskup, osoba koja spaja pa je već i time odličan sugovornik u vrijeme Božića

Razgovarao:

DALIBOR MILAS

doktor pastoralne teologije i
socijalne etike sa Sveučilišta u Grazu

Kad sam ga na početku razgovora upitao kako želi da ga oslovljavam, kao da mu je bilo malo neugodno. Iako mi je ponudio više opcija bez velikog tituliranja, iz poštovanja prema njegovoj službi odlučio sam se na ono: "Nadbiskupe Mate!".

Mate Uzinić je rođen 1967. u Dubravi kraj Omiša. U Splitu je završio Nadbiskupsku gimnaziju (i sjemenište) i filozofsko-teološki fakultet. Za svećenika Splitsko-makarske nadbiskupije zaređen je 1993. u Rimu. Na Papinskom lateranskom sveučilištu u Rimu 2000. postigao je licencijat iz crkvenog i građanskog prava. Papa Benedikt XVI. ga je 2011. imenovao biskupom u Gradu svetog Vlaha. Kad je Uzinić imenovan dubrovačkim biskupom, bilo je teško ne uočiti njegovu otvorenost kako u onoj svakodnevnoj komunikaciji, tako i u odnosu s javnošću.

U svibnju 2015. Uzinić je objavom financijskog izvješća svoje biskupije u Dubrovniku napravio presedan u Crkvi u Hrvatskoj, čime je postao prvi domaći biskup koji je to učinio. No ova će mu otvorenost donijeti i brojne kritike onog katoličkog dijela javnosti koje nerijetko prelaze i u degutantno vrijeđanje, što se najsnažnije moglo osjetiti tijekom borbe s pandemijom. Biskupsku službu u Dubrovniku obavljao je do studenog 2020., kad ga je papa Franjo imenovao nadbiskupom koadjutorom Riječke nadbiskupije. Uz to, ostao je apostolski upravitelj Dubrovačke nadbiskupije sve do 22. siječnja 2022. Dana 11. listopada 2022. papa Franjo imenovao ga je riječkim nadbiskupom i metropolitom. Nadbiskup Mate je prepoznat u Hrvatskoj kao "pastir i teolog koncilskog duha, otvoren suradnji vjernika laika, graditelj dijaloški, ekumenski i mirotvorno usmjerene Crkve, odgovoran za zajednički svijet i za bratstvo u pokretu".

Nastavak na sljedećoj stranici →

Express: Nadbiskupe Mate, kako Vam je sjeo biskupski transfer iz Dubrovnika u Rijeku? Je li to za vas bio onaj famozni izlaz iz zone komfora ili dio svakodnevice?

Nije mi bilo lako otići iz Dubrovnika. Sigurno mi je bilo lakše ostati dolje, odnosno ostati u zoni komfora. Služba riječkog nadbiskupa predstavljena mi je kao izazovna i bilo mi je jasno da mi neće biti lako u toj ulozi. Prijelaz u Rijeku, u tom smislu, doista je zahtijevao odricanje od sebe. Osjetio sam to kao poziv unutar samog poziva. Kad sam otišao iz Splita u Dubrovnik, nije to bilo zato što sam to nečime zaslužio ili zato što sam to htio, nego zato što me je netko tamo poslao i taj netko - sad je to doduše bio jedan drugi Papa - potom me poslao drugdje. S tom sviješću sam to poslanje i prihvatio.

Express: Koja je to razlika između upravljanja Crkvom u Dubrovniku i Crkvom u Rijeci?

Dubrovačku biskupiju sam upoznao kao jednu posebno važnu biskupiju bogatu vjerskom i kulturnom baštinom, s dosta specifičnih tradicija. No u Dubrovniku sam također primijetio da snažna vezanost na tradiciju, na ono kako je nekad bilo, ponekad može i gušiti vjeru u današnjem svijetu. U Rijeci pak imamo jednu biskupiju s vrlo malom vezanošću na tradiciju. Iako u Riječkoj nadbiskupiji ima skupina koje bismo mogli nazvati tradicionalnima, Rijeka je jedna pluralna i sekularna sredina, u kojoj je vjera uglavnom plod osobnog izbora. Jedan od izazova s kojima se danas suočavamo, ne samo ovdje u Riječkoj nadbiskupiji nego i u Dubrovniku, to je što imamo sve manje mladih. Prošlo je vrijeme onog bivšeg sustava kad su prenošenju vjere pomagali tradicija i inat. Više to nije tako. Danas se ne može vjerovati iz nekog inata, nego je potrebno tražiti nove putove kojima bismo pokušali posvjedočiti Boga koji nas voli i kojem je stalo do nas. Čini mi se da se u Rijeci, više nego u drugim dijelovima Hrvatske, suočavamo s okolnostima koje su u zapadnoj Europi već dulje na sceni i u kojima se mi kao Crkva moramo naučiti živjeti. U Rijeci sve ovisi o nama i o tome kako ćemo živjeti svoju pripadnost Katoličkoj crkvi i vršiti svoje poslanje. Ako to budemo činili onako kako to od nas traži i papa Franjo, odnosno ako uspijemo postati misionarska Crkva, onda je Rijeka pravi prostor za takvu preobrazbu.

Express: Vi se ne plašite javnosti. Zanimljivo je primijetiti da skoro svaki vaš javni istup izaziva kontroverze

i neugodne reakcije jednog dijela, i to ne onog militantno-atheističkog, nego onog katoličkog dijela javnosti. Analizirao sam vaše nastupe u posljednjih deset godina. Vi se niste nijednom udaljili od Evandjelja i crkvenog nauka. Kako je došlo do toga da ste se vi preko noći u očima spomenutog dijela Hrvatske pretvorili u 'masona', 'izdajnika' i 'crvenog biskupa'? Ovo su neki epiteti koje sam pročitao u komentarima ispod vaših objava na Facebooku. Zar ne biste lakše i mirnije spavali da ste se, kao i ostali domaći biskupi, povukli u svoje odaje i izbjegavali kontakt s javnošću?

Mislim da mi je u mojoj službi milosno to što ne znam govoriti ono što ne mislim i što uvijek nastojim biti iskren. To često nije ugodno i time se lako zamjerim drugoj strani. Imenovan sam biskupom na Blagdan svetog Franje Saleškog (op. a., zaštitnik medija), što sam osjetio kao snažnu simboliku i poticaj. Kao da se u meni dogodio neki klik. U tom sam trenutku shvatio da po prirodi svoje službe nemam pravo povlačiti se, nego da jednostavno moram iznositi ono iza čega stojim te da trebam i uz pomoć medija prenositi Evandjelje i komunicirati s onim ljudima do kojih inače ne bih mogao doprijeti. Kad je riječ o komentarima na društvenim mrežama, smatram da se na takve komentare ne treba previše osvrnati. Često su anonimni, ili su pisani iz osobne gorčine ili različitih taborskih ideoloških zavedenosti. U njima nema želje za susretom i upoznavanjem s drugim. Puno puta se čitaju samo naslovi ili se neke stvari znaju izvući iz konteksta, pa onda neki bez prevelika razmišljanja zaključče ono što u samom tekstu ili razgovoru nikad nije ni bilo izrečeno. Jedan od razloga čestih napada na mene od strane onih koji se deklariraju kao vjernici je moja kritičnost usmjerena prvenstveno prema nama unutra, nego prema onima izvan Crkve. Uvijek me puno više bole grijesi i slabosti unutar moje zajednice nego kod drugih. Takav govor lako izaziva tenzije jer se je lakše baviti drugima, puno je lakše kritizirati i ispravljati druge nego samoga sebe. Živimo u vremenu snažne polarizacije ne samo u društvenom, nego i u crkvenom području, što je dovelo do toga da se svi mi lakše utaborimo među svojim istomišljenicima i da onda na sve druge gledamo s predrasudama, umjesto spremnosti da saslušamo i drugačije mišljenje. Treba, naravno, imati na umu da i ja s vremenom sazrijevam. Iza nekih stvari koje sam kao

Rijeka je jedna pluralna i sekularna sredina, u kojoj je vjera uglavnom plod osobnog izbora, kaže

Treba, naravno, imati na umu da i ja s vremenom sazrijevam. Iza nekih stvari koje sam kao

mladi svećenik ili biskup govorio danas ne bih mogao stati. To je proces koji bismo zapravo svi mi trebali prolaziti. Ako mi netko uspije pokazati da s nekim svojim stavovima nisam u pravu, rado ću korigirati svoja stajališta.

Express: Slične reakcije su zapravo pratile i Ljetnu školu teologije u Dubrovniku, pa sad i Mediteranske teološke susrete u Lovranu. Što mislite, odakle toliki revolt prema takvim projektima od strane pojedinih katoličkih krugova? Pogotovo ako uzmemo u obzir da nam teološki fakulteti u Hrvatskoj i nisu nažalost na nekoj sjajnoj razini. Zar ne bi teološki forumi takvog formata pridonijeli ne samo kvaliteti

studija, nego i razvoju kršćanske misli u Hrvatskoj?

Ne mogu komentirati katoličke fakultete i učilišta, jer ne poznajem dovoljno njihovu situaciju. Slažem se da bi ovakvih susreta trebalo biti puno više, jer je riječ o dijaloškim susretima na teološko-znanstvenoj razini različitih kršćanskih Crkava i konfesija. Zanimljivo je, što se može iščitati iz tih reakcija, da smo mi zapravo puno otvoreniji kad je riječ o ekumenskom dijalogu, nego o našem unutarcrkvenom dijalogu. Kao da zaboravljamo da su se i različite Crkve i vjeroispovijesti dogodile upravo zato što nije bilo spremnosti na unutarcrkveni dijalog. Ako nismo

Mislim da mi je u mojoj službi milosno to što ne znam govoriti ono što ne mislim i što uvijek nastojim biti iskren. To često nije ugodno

spremni na dijalog među nama, prijete nam još veće podjele. Zato je važno razgovarati, susretati se, slušati... Nakon već tri takva susreta mislim da smo i u Dubrovniku i u Lovranu pokrenuli jednu lijepu priču i da s tim treba nastaviti. Mene svaki put zadivi kako tih nekoliko dana promijeni ljude koji tu dođu svatko sa svojim predrasudama. Kroz predavanja, ali pogotovo kroz one obične susrete i razgovore studenata i profesora osjeti se jedna pozitivna atmosfera i ona preobražavajuća snaga iskrenog dijaloga.

Express: Zar ovaj fenomen hrvatskog preglasnog katolicizma, koji se već desetljećima gradi na otporu prema svima onima koji su drugačiji od mainstreama, ne govori više o vašim kolegama biskupima, nego o vama samima? Ako ste vi kao čovjek dijaloga i onaj umjereni glas Crkve u Hrvatskoj u očima tog dijela javnosti prepoznati kao liberal, rušitelj tradicionalnog i globalist, kakvi su tek onda ostali biskupi?

S braćom biskupima redovito se susrećem i zajednički radimo. Svi oni, svaki na svoj način, trude se što vjernije vršiti svoje službe propovijedanja, naučavanja i upravljanja, iako to često i nije toliko medijski vidljivo. Naravno da između nas ima razlika i ne mislimo svi isto, ali to ne bi trebao biti problem. Svi mi imamo svoje putove, prednosti i nedostatke. Svjestan sam da moja braća u episkopatu imaju razne svoje prednosti koje ja nemam. Ono što smatram prisutnim u našoj Crkvi i što se osjeti i u Vašem pitanju je to što smo nastavili djelovati onako kako smo se ponašali u onom starom sustavu. Nakon što smo dobili više prostora za djelovanje, nastavili smo tražiti nekakve neprijatelje.

Nastavak na sljedećoj stranici →

Kao da nismo shvatili da živimo u društvu koje nije naš neprijatelj, kao što nije ni društvo za koje bismo mogli reći da je katoličko, nego pluralno društvo u kojem je naša ponuda jedna od mnogih. U tom duhu bismo se trebali više truditi da ono što vjerujemo, a mi doista vjerujemo da je ponuda evanđelja najbolja moguća za ljude našeg vremena, pokažemo vlastitim primjerom. U duhu pape Franje i Evangelii Gaudium trebali bismo znati bolje čitati znakove vremena i nuditi našem društvu evandeoske odgovore, kako nas je na to pozvao i poslao Drugi vatikanski koncil.

Express: Prizor skupine muškaraca koji svake prve subote u mjesecu kleče na glavnim trgovima nije više neka novost. Dok su oni uvjereni da tako spašavaju, odnosno osvajaju Hrvatsku, drugi neutemeljeno govore o 'klerofašizaciji' javnog prostora. Kakvo je vaše mišljenje o takvim inicijativama?

Iza ovakvih inicijativa ne stoje ni biskupi ni svećenici pa je neutemeljeno govoriti o klerofašizaciji. Sama ta kovanica je neobična i žao mi je što je se često u javnom prostoru koristi nepromišljeno i neadekvatno. Živimo u demokratskom pluralnom društvu i dok se nikoga ne ugrožava i ne vrijeđa svatko ima pravo iznositi svoje stavove, pa i ovakvim javnim molitvenim manifestacijama. Zbog toga smatram neprimjerenim i štetnim ismijavanje i vrijeđanje kojem smo putem medija ili uživo svjedočili od strane onih koji se s takvim manifestacijama ne slažu. Osobno nisam sklon takvom načinu manifestiranja vlastitih vjerskih uvjerenja i smatram da bi angažman vjernika u društvu trebao biti drugačiji. Nakon svih prosvjeda koje smo imali zadnjih godina na istim mjestima, ovi skupovi više mi izgledaju politički ili aktivistički, nego vjerski. Vjerska obilježja, stavovi i molitve, koji imaju svoje prirodno mjesto i u domovima i u crkvama, ali i u javnom prostoru, poput različitih procesija i slavlja, ipak mi u ovim manifestacijama izgledaju instrumentalizirani. Puno bi mi, s vjerskog gledišta, izgledalo uvjerljivije da smo prije dva mjeseca čitali o takvim skupinama muškaraca na listopadskim krunicama u crkvama ili kad bi se radilo na tome da u našim obiteljima ponovno zaživi zajednička obiteljska molitva. U Hrvatskoj imamo i drugačije primjere angažmana vjernika laika. Primjerice, angažman vjernika u Rijeci, gdje s ljudima drugih konfesija i svjetonazora pomažu migrantima koji prolaze kroz Rijeku. Briga za te ljude nas je ujedinila i pridonijela razbijanju predrasuda među nama. Na takav angažman nas potiče i

Dalibor Milas

Papina enciklika 'Fratelli tutti', koja nas evandeoski upućuje na to kako djelovati u društvu te pogotovo kako djelovati po primjeru 'milosrdnih Samarijanaca' koji ne pitaju strance imaju li krsni list i putovnicu, nego u drugima prepoznaju brata i sestru te im pomažu. Ovih dana je bio i prosvjed osoba s invaliditetom. Mislim da bismo se mi vjernici općenito trebali više angažirati oko socijalnih pitanja, a manje oko ideoloških i svjetonazorskih pitanja.

Express: Teško se oteti dojmu da se hrvatsko društvo politički podijelilo na dva tabora koja se gledaju preko nišana. I nije to ništa novo, no je li se Crkva u Hrvatskoj predvođena vama, biskupima, mogla drugačije postaviti i djelovati ljekovitije?

Možda smo mi kao dio društva mogli

Svjesni smo i korupcije i zloupotreba položaja i ostalih negativnih pojava koje su svojstvene društvima koja se još nisu do kraja razvila. I o tome mogu načelno govoriti...

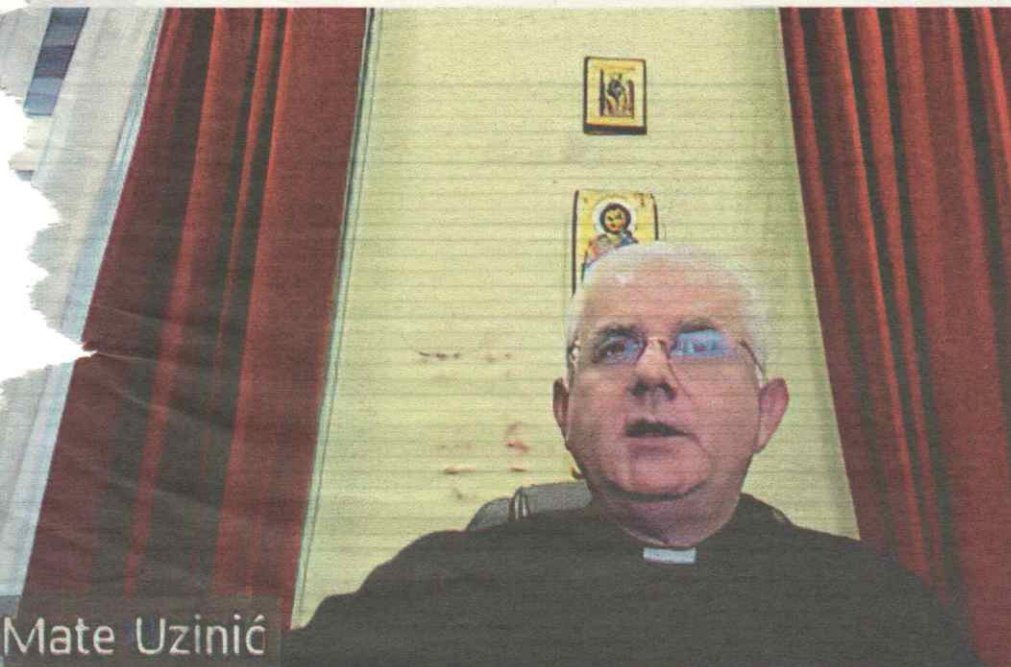
biti oni koji pomažu smanjenju tih podjela. Bojim se da se nismo dovoljno trudili, a bilo je situacija kad smo i sami sudjelovali u svemu tome. No možda se od Crkve i previše očekuje. Često se danas Crkvu iskorištava i instrumentalizira u političko-ideološke svrhe. Ovo se posebno može primijetiti kod promjena vlasti. Mi se ne smijemo svrstavati ni na jednu stranu, jer to kompromitira naše poslanje. Budući da smo poslani svima, mi bismo se trebali izdignuti iznad političkih igara. I biti dovoljno snažni da možemo biti proročki glas u društvu. A proročki glas možemo biti samo ako upozoravamo na konkretne probleme ljudi našeg vremena i eventualne zloupotrebe moći koje su sveprisutne te stajemo na stranu onih koji zbog toga trpe.

Express: Kad i kako se izgubila proročka dimenzija Crkve u Hrvatskoj? Čega se Crkva boji?

Proroci nisu ljudi koji proriču budućnost, nego oni koji analiziraju stvarnost i u skladu s tom analizom opominju i usmjeravaju narod. Uvjeren sam da i danas imamo proroke. Jedan od njih je, po mome mišljenju, i papa Franjo. No samo ako obratimo sami sebe, onda ćemo moći preobraziti i našu Crkvu te biti i proroci u našem društvu. Smatram da na toj razini moramo puno više raditi nego samo biti glas koji će se uključivati u neke političke borbe.

Express: Pretpostavio sam ovakav odgovor. Ono što meni ponekad smeta kod nas katolika je upravo ovaj preveliki fokus na nas same i na potrebu da

nismo dovoljno trudili, a bilo je situacija kad smo i sami sudjelovali u svemu tome

Mate Uzinić

Uvjeren sam da i danas imamo proroke. Jedan od njih je, po mome mišljenju, i papa Franjo, rekao je nadbiskup Mate našem novinaru

prvo radimo na sebi. Sve je to dobro, ali nekad definitivno treba i glasno reći da neke stvari u društvu nisu dobre. Nekad ne treba čekati presude, pogotovo ako se uzme u obzir da se na neke presude u RH mora čekati godinama. Uostalom, ni Isus ni Izaija nisu čekali pravomoćne presude kako bi upozorili na neke stvari.

Često nemam dovoljno informacija da bih to napravio. U nekoliko navrata, kad sam imao konkretne dokaze, podigao sam svoj glas. No ne mogu i ne želim se upuštati u stranačke svađe. Ali mogu se načelno složiti da naše društvo nije onakvo kakvo smo željeli. Svjesni smo i korupcije i zloupotreba položaja i ostalih negativnih pojava koje su svojstvene društvima koja se još nisu do kraja razvila. I o tome mogu načelno govoriti, ali ne mogu konkretno.

Express: Nisam mislio na vas osobno, nego na nas katolike u Hrvatskoj općenito.

Uvijek pokušavam krenuti od samoga sebe. Što ja mogu napraviti? Mogu mi-jenjati samo sebe i stalno se pitati kako biti prorok u svojoj sredini? Proroci trebaju biti hrabri, ali i razboriti, jer nekad svojim istupima možemo napraviti više štete nego koristi.

Express: Godina 2023. će za Crkvu na globalnoj razini proteći u duhu Svjetske sinode te općenito izraženije sinodalnosti. Je li ovdje riječ o novom Koncilu? Koja su vaša očekivanja od cijelog procesa?

Sinoda je koncilsko događanje i nastavak Drugog vatikanskog koncila, koji je

bio više hijerarhijski koncil akademskih teologa. Ovo je sad jedna šira razina, u kojoj se pokazuje razumijevanje Crkve kao zajednice svih ljudi. Crkve koja je znak i sredstvo spasenja. Naglasci su ovaj put nešto drugačiji. U prvom redu očekujem da ćemo uspjeti naglasiti stvarnost koja se nalazi iza samoga gesla: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje. Svakako očekujem da nam ovi procesi posvijeste da su neke stvari u Crkvi manje bitne i da su dio onoga što smo kroz povijest nataložili, dok postoje i one bitne koje trebamo više naglasiti i zato su nam potrebne određene reforme. Ovdje konkretno mislim na one pastoralne, ali isto tako i na neke strukturalne reforme. No ono što je najvažnije jest da počnemo razgovarati jedni s drugima.

Express: Zašto se u domaćim, tzv. ka-

Mi se ne smijemo svrstavati ni na jednu stranu, jer to kompromitira naše poslanje. Budući da smo poslani svima, mi bismo se trebali izdignuti iznad političkih igara

toličkim medijima sinodalni proces u, primjerice, Njemačkoj predstavlja kao opasnost i propast Crkve?

Ono što je za Njemačku specifično je veća uključenost laika nego što je to slučaj u ostalim zajednicama. Također, često su i dobro upućeni u pitanja o kojima se vode rasprave. Zato su njihove rasprave i dublje i kompleksnije nego što se to može očekivati negdje drugdje. Unutar sinodalnih procesa ne bi trebalo biti cenzure ili pitanja o kojima ne bismo trebali i mogli raspravljati. Naravno, odgovore ćemo uvijek morati pronaći zajednički i poštujući crkveno učiteljstvo. Kad se u sinodi vidi opasnost, često se radi o strahu od promjena. Strahu od toga da ćemo izgubiti svoj identitet. Zaboravljamo da su promjene sastavni dio života. Slično se događalo i s Crkvom kroz povijest. Ovo što se događa je samo jedan od povijesnih procesa koji su normalni i potrebni. Ne zaboravimo da glavni cilj sinode nije promjena nauka ili crkvene prakse, nego da svi postanemo svjesniji svoje odgovornosti i pomognemo drugima da postanu svjesniji vlastite odgovornosti u Crkvi.

Express: Pred nama je Božić. Svetkovina (povijesnog) rađanja jedne nove nade usred napaćenog i izmučenog svijeta. Kako smo došli do toga da domaćim katolicima danas najviše smetaju 'Orašar' ili to što se prigodno, umjesto Božića, čestitaju 'blagdani'? Jesu li to doista naši najveći problemi?

To ne da nisu naši najveći problemi, nego meni nisu uopće problemi. Naš najveći problem je što slavimo Božić, a ne primjećujemo da i u ovom našem Božiću ima djece koja se rađaju u jaslama jer za njih 'nema mjesta u svratištu'. I danas mnogi moraju bježati od opasnosti kako bi spasili svoj život kao što je Isus morao bježati jer ga je Herod htio ubiti. Naš problem je što slavimo Božić kao blagdan mira, a i dalje ratujemo. Bog je u Božiću poslao svoju Riječ kako bi se ponovno uspostavio dijalog, a mi se katkad ni oko čega ne možemo dogovoriti. Često ne znamo razgovarati. Ni u Crkvi, a još manje u svijetu. To su ona pitanja i problemi o kojima bismo trebali razmišljati ovoga Božića. Božić bi trebao biti blagdan ljubavi, blagdan u kojem smo svi otvoreni dobru i sami činimo dobro. To bi trebao biti blagdan darivanja sebe, odnosno ugrađivanja sebe u služenje kao što se sam Bog darovao nama. Svi bismo trebali biti zagledani u primjer Boga koji nam se darovao u Božiću i sami postati dar jedni drugima. Biti braća i sestre jedni drugima. Osobito onima koji su najpotrebniji.